

08.09.23

9-А клас

Всесвітня історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Основні події Нового часу (XV-XVIII ст)

Доба козацтва

Мета: повторити, узагальнити та систематизувати знання учнів з теми «Доба козацтва»; перевірити знання термінології та хронології; перевірити вміння учнів визначати причинно-наслідкові зв'язки в історії, проаналізувати знання історичних постатей. Виховувати почуття поваги та патріотизму до історії рідної Батьківщини.

Актуалізація опорних знань:

Пригадаймо основні терміни й поняття

Робота з термінами та поняттями

Дніпровський Низ — терени з обох боків Дніпра, розташовані за його порогами.

Великий Луг — заплава Дніпра, що простягалася з обох його боків від о. Хортиця приблизно на 100 км й завширшки від 3 до 25 км. За-гальна площа — понад мільйон десятин землі. Нині майже вся тери-торія Великого Лугу затоплена штучним Каховським морем.

Запорожжя — землі в нижній течії Дніпра на південь від Дніп-ровських порогів.

Пригадайте! (усна бесіда)

- 1) Якими були основні стани українського суспільства на початку XVI ст.?
- 2) За картою визначте, із якими державами в середині XVI ст. межували українські землі на півдні.
- 3) Чи можна вважати, що українське південне прикордоння було центром протистояння християнського й мусульманського світів? Обґрунтуйте свою думку.

Опрацюйте опорний конспект:

Виникнення українського козацтва – це історично-об’єктивний процес.

Спричинили до цього:

- наявність величезного масиву вільних земель степової зони (Дикого Поля), з багатими природними ресурсами, що потребувало заселення і господарського освоєння;
- погіршення становища українського народу, що обумовлювало втечі селян і міської бідноти на окраїни Польсько-Литовської держави в пошуках кращої долі. Також туди їхали авантюристи, злодії, шукачі пригод та ін;
- умови існування, оскільки постійною була загроза нападів татар, обумовлювали потребу до появи у козацтва військової організації.
- Початки козацтва простежуються у XV ст., коли на вільні прикордонні землі Польсько-Литовської держави приходили найбільш сміливі і відчайдушні люди, яких самі умови життя примушували до військової організації. Публіка була різноманітна – від селянина втікача до магната – шукача пригод.

Представлені були різні національності, але більшість становили українці.

Селилися козаки понад Дніпром, у верхів’ях Південного Бугу та їх численних притоках. Важливим регіоном формування українського козацтва стали міста Канів і Черкаси.

Козацький устрій був демократичним. Об’єднувалися козаки в громади, всі питання вирішували на радах, де обирали отаманів та іншу старшину.

Займалися козаки хто чим міг, по різному здобували засоби для життя, а саме, мали власне господарство, займалися землеробством, скотарством, різними промислами, ремеслами, торгівлею, або тільки військовою справою, також наймалися, займалися здобичництвом.

Основи формування станових ознак українського козацтва закладалися шляхом залучення запорожців на державну службу з 60-х років XVI ст. Водночас генеза козацьких прав зумовлювалася історичним досвідом, спиралася на певні традиції суспільного життя. Звільнення від феодальних податків та повинностей і право на володіння маєтностями за відбування військової служби

мало українське середньовічне лицарство – боярство. На відміну від останнього, козаки одержували за державну службу, насамперед, платню грошима і сукном.

До середини XVII ст. зустрічалися лише поодинокі випадки надання землі реєстровим. Разом з тим, фактичне землеволодіння стало економічним підґрунтям козацького стану. Власне судочинство було привілеєм шляхти, як і особливе адміністративне підпорядкування. Зародження цих елементів у життєдіяльності козацтва відноситься до створення реєстрового війська.

Управління козацтвом, включаючи й виконання судових функцій, закріплювалося за старшим Війська Запорозького.

Згодом з'явилася посада військового судді, який у своїй діяльності спирався на козацьке право, вироблене в січовій громаді. За відсутності в Україні державності, засиллі магнатів і шляхти у суспільному житті козацтво було повністю позбавлене політичних прав. Перенаступни амбіційні зовнішньополітичні плани, польські власті змушені були йти на компроміс із козаками при веденні військових кампаній.

Узагальнення. Систематизація знань.

Тренувальні вправи: <https://zoloto.city/tests/243677/test-scho-vi-znayete-pro-kozakiv>

Перегляньте відео: <https://youtu.be/45c5tuNxoe0?si=IzFBaf4Trq3pl01w>

Домашнє завдання: повторити матеріал вивчений у 8 класі.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!

